

Huvudman
kontaktcenter@jonkoping.se

2018-03-06

Dnr 400-2016:11435

Rektor vid Attarpsskolan
annika.nordgren@jonkoping.se

Beslut

efter kvalitetsgranskning av huvudmäns och
rektorers arbete för en rättvis och likvärdig
betygssättning i grundskolan vid Attarpsskolan i
Jönköpings kommun

Inledning

Skolinspektionen har genomfört en kvalitetsgranskning av huvudmäns och rektorers arbete för en rättvis och likvärdig betygssättning i grundskolan. Syftet är att granska om huvudmän och rektorer ger lärare goda förutsättningar för arbetet med betygssättning, så att kunskapskrav och bestämmelser för betygssättning tolkas och tillämpas på ett likvärdigt och rättvisande sätt.

De övergripande frågeställningarna är:

- 1. I vilken utsträckning skapar huvudmannen förutsättningar för en likvärdig och rättvis betygssättning inom och mellan skolenheter?*
- 2. I vilken utsträckning skapar rektor förutsättningar för en likvärdig och rättvis betygssättning inom och mellan skolenheter?*

Granskningen genomförs i 20 skolor, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Attarpsskolan i Jönköpings kommun ingår i nämnda granskning. Skolinspektionen besökte Attarpsskolan den 16 och 17 januari 2018. Besöket genomfördes av inspektörerna Anna Gabrielsson och Monica Axelsson. Intervjuer med representant för huvudman, rektor och lärare har genomförts.

Det som främst bedöms utifrån dessa frågeställningar är hur huvudman och rektor säkerställer att lärare har kunskap och kompetens för att besluta betyg. Vidare att det på skolan finns väl förankrade rutiner som stöd för arbetet med betygssättning samt möjlighet till samverkan mellan lärare, även med andra skolor. Slutligen att huvudman och rektor följer upp och analyserar skolans betygsresultat, som grund för att kunna besluta om åtgärder för en rättvis och likvärdig betygssättning. I bilaga 1 redovisas i korthet för rättslig reglering, vägledning och stöd samt forskning som ligger till grund för granskningen.

Attarpsskolan är en kommunal skola i Jönköpings kommun. Skolan har 399 elever i årskurs 7-9, det vill säga i de årskurser lärarna beslutar betyg. Enligt inkomna uppgifter från skolans rektor har skolan 32 betygssättande lärare i de aktuella årskurserna. Av dessa är 28 lärare behöriga i samtliga ämnen som de undervisar i.

I detta beslut ger Skolinspektionen sin bedömning av det granskade området. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten för samtliga skolor i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att huvudmannens och rektorns arbete för en rättvis och likvärdig betygssättning i Attarpsskolan fungerar väl när det gäller att säkerställa lärares kunskap om och kompetens för betygssättning. Huvudmannen bedriver ett aktivt arbete för att rekrytera behöriga lärare samt möjliggöra för lärare som saknar behörighet att komplettera sin utbildning. Huvudmannen driver också ett så kallat professionsprogram i samarbete med Jönköping University, där kommunens lärare ges möjlighet till kompetensutveckling och vidare utbildning för att bli behöriga. Rektorerna i kommunen rapporterar in uppgifter om legitimation och behörighet för sina lärare i huvudmannens system för ändamålet. De flesta lärare vid Attarpsskolan är legitimerade och behöriga i de ämnen de undervisar i och kompetensnivån är generellt hög på skolan. Rektor ser till att nyanställda lärare får en mentor, och kartlägger regelbundet lärares behov av kompetensutveckling i medarbetarsamtal.

Vidare bedömer Skolinspektionen att huvudmannen och rektorn skapat organisatoriska förutsättningar för lärarnas arbete med och samverkan kring betygssättning. Huvudmannen anordnar regelbundna studiedagar för lärare i kommunen där bland annat arbete med likvärdig bedömning och betygssättning ingår. Huvudmannen har också infört lärarnätverk i syfte att säkerställa likvärdighet i bland annat betygssättning inom kommunen. Nätverken fungerar dock olika väl beroende på ämne, men huvudmannen diskuterar hur styrningen av nätverken och deras uppdrag ska se ut framöver. Rektorn ser till att det finns tydliggjorda ramar och mål för arbetet med rättvis och likvärdig betygssättning, såväl inom arbetslag och ämneslag som övergripande på skolan. Skolan har dokumenterade rutiner för arbetet med betygssättning som innefattar hur arbetet ska ske för att åstadkomma en likvärdig bedömning och betygssättning. Lärarna samverkar i hög utsträckning kring såväl planering av undervisning, utformande av prov och testning av elevernas kunskaper som kring själva betygssättningen. Det finns en tydlig struktur för sambedömning av nationella prov, och lärarna arbetar dessutom med sambedömning i övriga ämnen. Lärarna diskuterar kunskapskrav och betygsssteg kontinuerligt för att skapa samsyn kring och förutsättningar för en rättvis och likvärdig betygssättning. Som stöd i betygssättningen använder lärarna Skolverkets bedömningsstöd, och de arbetar också gemensamt med skolans digitala plattform som innefattar bland annat Skolverkets kunskapskravsmatriser samt egna matriser som utarbetats av lärarna.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannens och Attarpsskolans arbete med uppföljning och analys av skolans betygsresultat fungerar väl. Det finns en tydlig struktur för att följa upp betygsresultat vid skolan. Lärarna får betygsstatistik från rektorn i slutet av varje termin och analyserar den både inom ämneslag och arbetslag. Analyserna omfattar olika aspekter såsom jämförelser mellan pojkars och flickors betyg, relationen nationella provbetyg och slutbetyg, betygsresultat i de olika ämnena samt skolans betygsbild som helhet. I analysen innefattas också jämförelser med andra skolor och nationell statistik. Lärarnas analyser sammanställs av rektorn, som återkopplar till ämneslag och arbetslag och ställer frågor om eventuella avvikelser. Betygsresultatet och lärarnas analyser diskuteras vid en gemensam arbetsplatsträff där lärare och skolläddning också sätter upp mål utifrån analyserna och planerar för eventuella åtgärder. Rektorn genomför årligen fokusintervjuer med elever i årskurs 9 i syfte att ta reda på hur eleverna upplever betygsprocessen och om de ser betygen som rättvisande och likvärdiga.

Huvudmannen följer upp betygsresultat och skolornas arbete med betygssättning regelbundet vid rektorsträffar och inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. Betygen från alla huvudmannens skolor rapporteras in digitalt, och statistiken sammanställs inom förvaltningen. Skolornas egna analyser sänds till huvudmannen som sammanställer dem och i dialog med rektorerna gör ytterligare analyser på kommunövergripande nivå. Dessa dokumenteras i ett resultatdokument kallat "Grundskola i balans" som rapporteras till nämnden i slutet av varje år.

Sammanfattningsvis har Skolinspektionens granskning inte visat annat än att det granskade området fungerar väl. Därmed avslutas kvalitetsgranskningen.

I ärendets slutliga handläggning har jurist Magnus Jonasson deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

X Roland Fallström

Enhetschef

Signerat av: Roland Fallström

X Anna Gabrielsson

Utredare/Föredragande

Signerat av: Anna Gabrielsson1

Bilaga 1 Författning, allmänna råd och övrigt stödmaterial

Likvärdig utbildning

Skollagen (2010:800):

Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas (*1 kap. 9 § skollagen*).

Ledningen av utbildningen

Skollagen (2010:800):

Rektorn och förskolechefen beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn och förskolechefen fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar (*2 kap. 10 § skollagen*).

Vilka som får undervisa i skolväsendet

Skollagen (2010:800):

Endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen (*2 kap. 13 § skollagen*).

En legitimerad lärare eller förskollärare har ansvar för den undervisning som han eller hon bedriver (*2 kap. 15 § skollagen*).

Om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven enligt 13 § eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen, får en annan lärare eller förskollärare bedriva undervisningen. En sådan lärare eller förskollärare ska

1. vara lämplig att bedriva undervisningen, och
2. i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande.

En person som avses i första stycket får bedriva undervisning under högst ett år i sänder. Detta gäller dock inte om undervisningen avser

1. modersmål,
2. yrkesämne i gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå, eller

3. individuella kurser eller orienteringskurser i kommunal vuxenutbildning (2 kap. 18 § skollagen).

Om en person som avses i 18 § ska användas för att bedriva undervisning under längre tid än sex månader, ska huvudmannen först fatta beslut om detta (2 kap. 19 § skollagen).

Introduktionsperiod

Skollagen (2010:800):

En huvudman som har anställt en lärare eller förskollärare som har behörighetsgivande examen ska se till att läraren eller förskolläraren i omedelbar anslutning till att anställningen påbörjas genomför en introduktionsperiod inom undervisning som i huvudsak svarar mot lärarens eller förskollärarens behörighet, om inte läraren eller förskolläraren tidigare har genomfört en sådan introduktionsperiod.

Första stycket gäller inte lärare och förskollärare som anställs för att med stöd av 17 eller 18 § eller föreskrifter som meddelas med stöd av 13 § tredje stycket bedriva viss undervisning utan att vara behörig enligt 13 § första stycket. Om läraren eller förskolläraren inom samma anställning övergår till att bedriva undervisning som han eller hon är behörig för, ska dock huvudmannen se till att läraren eller förskolläraren genomför en sådan introduktionsperiod som avses i första stycket (2 kap. 22 a § skollagen).

Förordning (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare

Rektorn eller förskolechefen ska se till att det finns en plan för introduktionsperioden. Förordning (5 kap. 2 § förordning 2011:326 om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare).

SKOLFS 2014:44 - Skolverkets föreskrifter om introduktionsperiod för lärare och förskollärare.

Rektorn ska utforma introduktionsperioden så att läraren ges möjlighet att fullgöra så många av yrkets uppgifter som möjligt. Olika metoder för att planera och genomföra undervisning, utvecklingssamtal, bedömning och dokumentation och i förekommande fall individuella utvecklingsplaner och betygsättning ska ingå. Vidare ska introduktionsperioden behandla frågor om bemötande av

elever, lärares ledarskap samt lärares samverkan med elever, kollegor, föräldrar och vårdnadshavare (7 § SKOLFS 2014:44 - Skolverkets föreskrifter om introduktionsperiod för lärare och förskollärare).

Kompetensutveckling

Skollagen (2010:800):

Huvudmannen ska se till att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling.

Huvudmannen ska se till att förskollärare, lärare och annan personal vid förskole- och skolenheterna har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet (2 kap 34 § skollagen).

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, reviderad 2017 (LGR 11):

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen (2.8 *Rektorns ansvar*).

Rektorns ansvar för betyg

Skollagen (2010:800):

Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med denna lag och andra författningar (3 kap. 14 § skollagen).

Beslut om betyg

Skollagen (2010:800):

Betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas.

Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. Kan dessa inte enas ska betyget beslutas av

den legitimerade läraren under förutsättning att han eller hon är behörig att undervisa i det ämne som betyget avser. I annat fall ska betyget beslutas av rektorn (3 kap. 16 § skollagen).

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, reviderad 2017 (LGR 11)

Läraren ska vid betygssättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper (*Bedömning och betyg*).

Kunskapsbedömning och betygssättning

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, reviderad 2017 (LGR 11)

Rektorn bör stödja lärarna i deras arbete med att bedöma elevernas kunskaper genom att tillsammans med dem utveckla gemensamma rutiner och former för att utvärdera elevernas kunskaper (Kunskapsbedömning och betygssättning). Huvudmannen bör se till att skolorna kontinuerligt arbetar för att bedömningen och betygssättningen ska vara likvärdig mellan skolorna (Kunskapsbedömning och betygssättning).

Det är viktigt att elevernas kunskaper bedöms på ett likvärdigt sätt oavsett i vilken klass eller skola de går eller i vilken del av landet de bor. Lärare behöver därför regelbundet diskutera och analysera hur de bedömer elevernas kunskaper i förhållande till kunskapskraven. Detta kan till exempel ske genom att lärare gemensamt diskuterar och samlar en variation av elevarbete som representerar kravnivåerna. Sådana diskussioner och analyser bidrar till att lärarna utvecklar sin bedömarförmåga och förtrogenhet med kunskapskraven och främjar därmed en likvärdig och rättvis bedömning av elevernas kunskaper (Kunskapsbedömning och betygssättning, kommentarer).

Syftet med de nationella ämnesproven är att stödja en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning. I de ämnen där det finns nationella ämnesprov ska därför provresultaten användas som stöd vid bedömningen och betygssättningen samt komplettera lärarnas övriga bedömningsunderlag. Allt i ett ämne prövas dock inte i proven eftersom de då skulle bli allt för omfattande. De prövas delvis olika områden i ämnena från år till år för att sett över några år täcka alla delar i ämnet.

Av dessa skäl är det viktigt att man som lärare har ett ordentligt bedömningsunderlag utöver det som proven ger och att man analyserar överensstämmelsen mellan elevernas resultat på de nationella ämnesproven och den bild man har utifrån egna bedömningar av elevernas kunskaper.

Det finns ingen fastställd relation mellan provresultat och betyg. Systematiska avvikelser på skolnivå eller mellan skolor kan vara tecken på att det finns behov av att granska betygssättningen inom eller mellan skolor. Om nästan alla elever har exakt samma betyg som på det nationella provet kan det å andra sidan vara tecken på att lärare enbart tagit hänsyn till provresultatet vid betygssättningen. Det är därför viktigt att rektorn ser till att lärarna diskuterar betygssättning utifrån kunskapskraven i de olika ämnena, elevernas visade kunskaper och resultaten från de nationella ämnesproven.

Diskussionerna behöver också föras mellan skolenheter för att stärka likvärdigheten i betygssättningen mellan skolor, till exempel i nätverk av olika slag eller ämnesträffar. Huvudmannen har ett särskilt ansvar för att bedömning och betygssättning sker på ett likvärdigt sätt (*Kunskapsbedömning och betygssättning, kommentarer*).

Skolverkets stödmaterial – Sambedömning i skolan, exempel och forskning

Forskning visar att sambedömning kan öka samsyn i lärares tolkningar av styrdokumentet

och elevarbeten, genom att de utvecklar en gemensam förståelse för kunskapskraven och kvaliteter i elevernas prestationer. Exempel från andra länder visar att även samstämmigheten i sammanvägningen vid betygssättningen kan öka, under förutsättning att man låter den ingå i sambedömningen. Forskarna lyfter fram några faktorer som gynnar god sambedömning, även om man måste komma ihåg att de utgår från relativt få studier och främst från lärares upplevelser. Gynnsamt är när lärarna:

- fokuserar på att analysera och diskutera konkreta elevexempel
- låter olika åsikter komma fram och alla i gruppen får komma till tals – avvikande uppfattningar ses som en tillgång snarare än ett hinder
- har en tydlig struktur för själva sambedömningssituationen (t.ex. fasta tider, lokaler och arbetsgång)

- har ett tydligt ledarskap i sambedömningsgrupperna som håller ihop diskussionerna
- deltar i sambedömning både inom den egna skolan och med andra skolor
- använder pågående elevarbeten i sambedömningen, för att ge diskussionen ett ökat fokus på bedömningens formativa syfte
- utgår från elevexempel som representerar en stor bredd av prestationer och elever med olika bakgrund, så att lärarna kan använda sina erfarenheter från sambedömningen när de bedömer nya elevexempel
- fördjupar diskussionen genom att använda tillgängliga stödmaterial på ett flexibelt sätt (sid.15).

Systematiskt kvalitetsarbete

Skollagen (2010:800):

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen (4 kap. 3 § skollagen).

Skolverkets allmänna råd, systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet

Huvudmannen bör

1. se till att det finns dokumentation för alla skolformer och fritidshemmet som är tillräcklig för att ligga till grund för analys och beslut på huvudmannanivå om prioriteringar av utvecklingsinsatser,
2. skapa rutiner och former för dokumentation som är effektiva och ändamåls-
enliga för huvudmannens kvalitetsarbete, samt
3. sträva efter att dokumentationen ger en samlad bild av utbildningens kvalitet inom huvudmannens verksamhet (Att dokumentera kvalitetsarbetet).

För att kunna säkerställa att all utbildning genomförs i enlighet med de nationella målen är det angeläget att huvudmannen har en dokumentation som innehåller en redogörelse för resultaten och hur de har följts upp inom alla verksamheter. Den behöver också innehålla en analys av orsakerna till eventuella brister i måluppfyllelse och vilka åtgärder som ska genomföras på kort och lång sikt för att de nationella målen ska kunna uppfyllas. Dokumentationen blir därmed ett stöd för beslut om prioriteringar och utvecklingsinsatser (Att dokumentera kvalitetsarbetet, kommentarer).

Skolverkets allmänna råd, systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet

Huvudmannen bör

1. samla in och sammanställa resultaten för alla verksamheter tillsammans med underlag som visar hur förutsättningarna för och genomförandet av utbildningen påverkat måluppfyllelsen, samt
2. se till att det utöver den kontinuerliga uppföljningen även genomförs utvärderingar avseende huvudmannens samlade verksamhet inom särskilt identifierade områden (*Att följa upp resultat och måluppfyllelse*).

Kontinuerlig uppföljning innebär att fortlöpande samla in saklig information om verksamhetens förutsättningar, genomförande och resultat. Det kan vara både kvantitativ och kvalitativ information som ger underlag för analysen och bedömningen av måluppfyllelsen.

För att kunna följa upp hur förutsättningarna för och genomförandet av utbildningen påverkar måluppfyllelsen är det viktigt att huvudmannen dels genomför egna undersökningar, dels samlar in underlag från enheterna.

Som ytterst ansvarig för genomförandet av utbildningen behöver huvudmannen följa upp måluppfyllelsen och likvärdigheten inom alla skolformer och verksamheter. Elevernas kunskapsresultat är viktiga att följa upp, framför allt om det finns tecken på att betygssättningen inte är likvärdig (*Att följa upp resultat och måluppfyllelse, kommentarer*).

Skolverkets allmänna råd, planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan

Rektorn bör tillsammans med lärarna systematiskt och kontinuerligt

- följa upp hur undervisningen planeras och genomförs och analysera hur det påverkar elevernas möjligheter att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till de nationella målen samt använda slutsatserna som utgångspunkt för det systematiska kvalitetsarbetet,
- följa upp formerna för utvärdering och bedömning av elevernas kunskaper, samt
- följa upp och utvärdera de rutiner och former för dokumentation som används så att de är effektiva och ändamålsenliga för ett systematiskt kvalitetsarbete (*uppföljning*).

Som pedagogisk ledare har rektorn en central roll att följa och stödja arbetet med att utvärdera undervisningen och de former som används för bedömning och dokumentation.

Rektorn behöver försäkra sig om att organiseringen av klasser och grupper inte begränsar den enskilda elevens förutsättningar att nå de högre betygen. Rektorn har också ett särskilt ansvar för att bedömningen och betygssättningen följer skollagen och andra författningar samt är likvärdig på skolenheten. Likvärdighet i bedömningssammanhang handlar om att elevernas kunskaper bedöms utifrån samma måttstock, dvs. de nationella kunskapskraven och att alla elever ges goda förutsättningar att visa sina kunskaper. Allsidiga bedömningsformer ger goda förutsättningar för en likvärdig bedömning. Ett av huvudsyftena med de nationella proven är att stärka likvärdigheten i bedömningen och betygssättningen genom att stödja lärarna i bedömningen av elevernas kunskaper. Rektorn har en viktig funktion i detta arbete genom att tillsammans med lärarna analysera elevernas betyg och hur de förhåller sig till resultaten på de nationella proven. Enligt skollagen ska huvudmannen systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen (systematiskt kvalitetsarbete). Huvudmannens kvalitetsarbete ska bland annat bygga på de uppgifter som kommer fram i skolenheternas kvalitetsarbete (*Uppföljning, kommentarer*).